

Departementale Auditdienst

## **Ruimte voor de Rivier**

**Onderzoeksrapport,  
Accountantsverslag bij  
Voortgangsrapportage 7**

**Peildatum 1 januari 2006**

---

# Inhoudsopgave

---

<b>1</b>	<b>ONDERZOEKSRAPPORT</b>	<b>3</b>
<b>2</b>	<b>BELANGRIJKE ONTWIKKELINGEN INZAKE HET PROJECT</b>	<b>5</b>
	2.1 HET PROJECT	5
	2.2 PROJECTORGANISATIE	6
<b>3</b>	<b>BUDGETTAIRE SITUATIE</b>	<b>8</b>
<b>4</b>	<b>ONDERZOEKSAANPAK</b>	<b>9</b>
	4.1 AARD EN REIKWIJDTE VAN HET ONDERZOEK	9
<b>5</b>	<b>BEVINDINGEN</b>	<b>10</b>
	5.1 TOEREIKENDHEID PROJECTORGANISATIE	10
	5.2 OPZET EN INHOUD VOORTGANGSRAPPORTAGE	11
	5.3 KWALITEIT EN VOLLEDIGHEID VAN DE IN DE VOORTGANGSRAPPORTAGE OPGENOMEN INFORMATIE	12
	<b>BIJLAGE</b>	<b>14</b>

---

# 1 Onderzoeksrapport

---

## Opdracht

In opdracht van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat hebben wij in het kader van de “procedureregeling grote projecten” inzake het project “Ruimte voor de Rivier” een onderzoek ingesteld naar:

- de toereikendheid van de projectorganisatie in 2005 wat betreft de beheersmaatregelen met betrekking tot de planning, de voortgangsbewaking, de budgetbewaking, de interne informatievoorziening en het risicomanagement;
- de opzet van de voortgangsrapportage per 1 januari 2006;
- de kwaliteit en de volledigheid van in deze voortgangsrapportage opgenomen informatie.

De door ons onderzochte voortgangsrapportage per 1 januari 2006 is als bijlage bij dit rapport gevoegd. Deze voortgangsrapportage is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat. De opzet van de projectorganisatie is afgeleid van een binnen het ministerie vastgesteld beheersmodel voor grote projecten.

## Werkzaamheden

Ons onderzoek is verricht overeenkomstig algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot assurance-opdrachten. Op grond van deze richtlijnen hebben wij onze werkzaamheden zodanig gepland en uitgevoerd dat een deugdelijke grondslag is verkregen voor ons oordeel over de door ons onderzochte punten.

### *Toereikendheid projectorganisatie*

Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van specifieke onderdelen van de projectorganisatie - waaronder de administratieve processen en interne controlemaatregelen - beoordeeld aan de hand van het op het project van toepassing zijnde beheersmodel, door middel van interviews en de beoordeling van de relevante documentatie ter zake. Wij hebben hierbij met name aandacht besteed aan de beheersmaatregelen met betrekking tot de planning, de voortgangsbewaking, de budgetbewaking, de interne informatievoorziening en het risicomanagement.

### *Opzet van de voortgangsrapportage*

Wij hebben beoordeeld of de opzet van de voortgangsrapportage voldoet aan de voor dit project relevante informatie-eisen zoals opgenomen in de “procedureregeling grote projecten”.

---

### *Kwaliteit en volledigheid van in de voortgangsrapportage opgenomen informatie*

Terzake van de in de tekst en tabellen 2, 3, 5 en 6 in paragraaf 5.3 Financiën opgenomen historische financiële informatie, zijn wij nagegaan of de daarin opgenomen aangegane verplichtingen en uitgaven in overeenstemming zijn met de jaarrekening van het Infrastructuurfonds over 2005. Voorts hebben wij beoordeeld of deze informatie consistent is met de voortgang van het project.

Terzake van de in de tekst en tabel 7 opgenomen toekomstgerichte financiële informatie omtrent het kasritme in paragraaf 5.3 Financiën, hebben wij inlichtingen ingewonnen bij functionarissen van de organisatie, beschikbare documenten beoordeeld en zijn wij nagegaan of de beschikbare informatie op een consistente wijze is verwerkt.

Terzake van de in de tekst en tabellen opgenomen niet-financiële informatie in hoofdstuk 5 zijn wij nagegaan of de hierin gepresenteerde informatie is ontleend aan interne informatie en rapportages die door het management worden gebruikt voor de beheersing van het project.

### *Oordeel*

De opzet van de projectorganisatie voor de planstudiefase (PKB) was in 2005 in overeenstemming met het binnen het ministerie vastgestelde beheersmodel voor grote projecten en voldeed wat betreft het bestaan en de werking aan de eraan te stellen eisen.

De opzet van de voortgangsrapportage voldoet aan de voor dit project relevante informatie-eisen zoals opgenomen in de "procedureregeling grote projecten".

De in de tekst en tabellen 2, 3, 5 en 6 in paragraaf 5.3 Financiën opgenomen historische financiële informatie stemt overeen met de jaarrekening van het Infrastructuurfonds over 2005.

Voorts is deze informatie consistent met de voortgang van het project.

De in de tekst en tabel 7 opgenomen toekomstgerichte financiële informatie omtrent het kasritme in paragraaf 5.3 Financiën, is op een consistente wijze tot stand gekomen.

Gegeven de onzekerheid die inherent is aan toekomstgerichte informatie kan de realisatie overigens in belangrijke mate afwijken van het gepresenteerde beeld van de mogelijke toekomstige ontwikkelingen.

Van de in de tekst en tabellen opgenomen niet-financiële informatie in hoofdstuk 5 hebben wij vastgesteld dat de hierin gepresenteerde informatie is ontleend aan interne rapportages die door het management worden gebruikt voor de beheersing van het project.

### *Toelichting*

In hoofdstuk 2 is een korte beschrijving van de voortgang van het project en van de ontwikkelingen in de projectorganisatie opgenomen.

In hoofdstuk 3 wordt de budgettaire situatie toegelicht.

De onderzoeksaanpak en de gedetailleerde bevindingen worden in respectievelijk de hoofdstukken 4 en 5 weergegeven.

---

## 2 Belangrijke ontwikkelingen inzake het project

---

### 2.1 HET PROJECT

#### *Achtergrondinformatie*

De hoofddoelstelling van het project "Ruimte voor de Rivier" is het vereiste veiligheidsniveau in het rivierengebied in 2015 in overeenstemming te brengen met de verhoogde maatgevende rivierafvoer van 16.000 kubieke meter per seconde voor de Rijn en 3.800 kubieke meter per seconde voor de Maas. Hiertoe dient een goede mix van ruimtelijke en technische maatregelen te worden geformuleerd. Een tweede doelstelling betreft het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van het rivierengebied. De mate van ruimtelijke kwaliteitsverbetering is onder andere afhankelijk van de door het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) beschikbaar gestelde middelen.

Het project bevindt zich in de planstudiefase. Het doel is het beschrijven van pakketten van maatregelen waarmee de maatgevende afvoer, die in 2001 is vastgesteld, uiterlijk in 2015 kan worden gerealiseerd. De PKB delen 1, 2 en 3 zijn in 2005 opgesteld en vastgesteld door het Kabinet.

Het pakket van maatregelen dat in de PKB is opgenomen bestaat uit ongeveer 40 maatregelen langs de IJssel, de Neder-Rijn, de Lek, de Waal en het benedenstroomse deel van de Maas. Hierbij is zoveel mogelijk gekozen voor rivierversuiming. Alleen in die gevallen waarbij rivierversuiming niet mogelijk is, is gekozen voor dijkversterking.

Het Kabinetsstandpunt Ruimte voor de Rivier is inmiddels naar de Tweede Kamer gestuurd. Behandeling door de Tweede Kamer wordt medio 2006 verwacht.

#### *Voortgang*

Het eerste halfjaar van 2005 stond vooral in het teken van de besluitvorming over deel 1 van de PKB Ruimte voor de Rivier in de Ministerraad. Deze besluitvorming heeft plaatsgevonden op 15 april 2005. Voorafgaand aan deze besluitvorming is intensief met de stuurgroep Ruimte voor de Rivier gesproken over de inhoud van deel 1 van de PKB, met name gericht op de samenstelling van het Basispakket. Ook heeft de taakgroep Financiering en Kansen (FiKa) gerapporteerd en is bezien op welke wijze invulling gegeven zou moeten worden aan de motie Van Lith/Boelhouwer, waarin verzocht werd om middelen voor noodoverloopgebieden aan de PKB Ruimte voor de Rivier toe te voegen. Eén en ander heeft geleid tot een Basispakket en een toevoeging van € 200 miljoen aan het budget voor de PKB Ruimte voor de Rivier. De huidige raming bedraagt ongeveer € 2,2 miljard met een onzekerheidsmarge van +/-37%.

---

Op PKB deel 1 en het Milieueffectrapport is in de periode van 1 juni tot en met 23 augustus 2005 inspraak mogelijk geweest. Daarnaast is advies uitgebracht door de Commissie MER, de VROM-Raad en het college van Rijksadviseurs en heeft bestuurlijk overleg plaatsgevonden. De resultaten van de inspraak, de adviezen en het overleg zijn verwerkt in PKB deel 2.

Het Kabinetsstandpunt is op basis van de inspraak, nader onderzoek en de adviezen op een aantal punten aangepast ten opzichte van PKB deel 1. De dijkverlegging bij Lienden is niet meer als maatregel opgenomen. Hiervoor komen uiterwaardmaatregelen in combinatie met dijkversterking in de plaats. Ook is een nieuw pakket ontwikkeld voor de Neder-Rijn/Lek en opgenomen in de PKB. De plannen zijn opgesteld in nauw overleg met provincies, gemeenten en waterschappen en zijn overeenkomstig het advies van de stuurgroep Ruimte voor de Rivier.

De Ministerraad heeft op 22 december 2005 de PKB delen 2 en 3 vastgesteld.

## 2.2 PROJECTORGANISATIE

Op basis van het binnen het ministerie geldende beheersmodel voor de grote projecten is een specifiek beheersmodel voor de projectbeheersing van de projectorganisatie "Ruimte voor de Rivier" opgesteld.

In het beheersplan worden de essentiële elementen in het kader van projectbeheersing behandeld. Het beheersmodel vormt samen met het projectplan, het masterplan, het spelregelkader en de scope de kaders waarbinnen de projectorganisatie opereert.

In de verslagperiode is naast de PKB-activiteiten, gewerkt aan het opstarten van het programmamanagement voor de uitvoeringsfase van het project. Er is een programmadirecteur benoemd en er wordt een beheersplan opgesteld waarin de beheersmaatregelen zijn opgenomen voor de uitvoeringsfase.

Voor een aantal projecten, de zogenaamde koploperprojecten, wordt gestart met de planstudie vooruitlopend op de vaststelling van PKB deel 4. Hiertoe is gewerkt aan het opstellen van modelovereenkomsten waarbij de planstudie onder leiding van de regio wordt uitgevoerd maar waarop de beheerskaders van de projectorganisatie Ruimte voor de Rivier van toepassing zijn.

Risicomanagement en het uitvoeren van audits op grond van geconstateerde risico's zijn binnen de projectorganisatie "Ruimte voor de Rivier" belangrijke beheersaspecten. Inmiddels is het auditplan voor 2006 voorgelegd aan en vastgesteld door het Audit Committee Ruimte voor de Rivier.

Op basis van geconstateerde risico's en resultaten uit eerdere audits komt het auditprogramma tot stand. Door middel van het uitvoeren van vervolgaudits wordt vastgesteld in hoeverre aanbevelingen zijn opgevolgd.

---

Een externe auditor heeft in 2005 een aantal audits uitgevoerd waaronder een vervolgaudit over de grondproblematiek en een audit op de kostenraming van dijkversterkingsmaatregelen. Voorts hebben door de externe auditor beoordelingen plaatsgevonden van de mutaties in de kostenramingen en mutaties in het risicoregister.

### 3 Budgettaire situatie

---

De in de voortgangsrapportage aangegeven budgettaire situatie per 1 januari 2006 kan als volgt worden samengevat (x € 1 mln):

Projectbudget volgens basisrapportage (prijspeil 2002)	1.987
Mutaties als gevolg van scopewijzigingen e.d.	139
Mutaties als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen	92
	-----
Projectbudget (prijspeil 2005)	2.218
Planstudiekosten PKB	-/-40
Kosten planstudie lopende projecten	-/-17
	-----
Resterend budget voor uitvoering maatregelen	<u>2.161</u>

De uitgaven tot en met 2005 voor het project Ruimte voor de Rivier bedroegen € 111 mln.

Inmiddels is een pakket van maatregelen (Basispakket) en de daarbij behorende raming opgenomen in PKB deel 3. Aangezien ten opzichte van PKB deel 1 wijzigingen zijn doorgevoerd in de maatregelen is de bijbehorende raming eveneens aangepast en aangescherpt. Voor de raming van de kosten wordt gebruik gemaakt van een bedrijfseconomische raming die gebaseerd is op de PRI-systematiek. De raming van het Basispakket bedraagt ongeveer € 2,2 miljard. Deze raming is opgesteld met een onzekerheidsmarge van +/- 37%. Hiermee kan het Basispakket binnen het beschikbare budget worden uitgevoerd. Overigens is hierbij wel uitgegaan van het feit dat een bedrag van € 100 miljoen dient te worden gegenereerd door benutting van Europese subsidies en projectgebonden opbrengsten. Er bestaat echter nog onzekerheid of dit bedrag daadwerkelijk zal worden gerealiseerd.

Naast de kosten voor de planfase en de maatregelen uit de PKB komen ook de uitgaven ten behoeve van de lopende projecten ten laste van het beschikbaar gestelde budget voor zover deze projecten een bijdrage leveren aan de veiligheidsdoelstelling. De uitgaven voor deze projecten zijn begroot op € 51,5 mln.

Voorts is sprake van koploperprojecten die vooruitlopend op de vaststelling van PKB deel 4 zijn gestart. De uitgaven hiervoor komen ten laste van het budget voor de realisatiefase.



---

## 4 Onderzoeksaanpak

---

### 4.1 AARD EN REIKWIJDTE VAN HET ONDERZOEK

Wij hebben in het kader van de “procedureregeling grote projecten” een onderzoek uitgevoerd naar de toereikendheid van de projectorganisatie in 2005 en naar de kwaliteit en naar de volledigheid van de in Hoofdstuk 5 van voortgangsrapportage 7 opgenomen informatie.

Dit onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen inzake assurance-opdrachten.

De toereikendheid van de projectorganisatie is op basis van de volgende criteria getoetst:

- is de opzet van de projectorganisatie afgeleid van een binnen het ministerie vastgesteld beheersmodel voor grote projecten en is deze opzet toereikend;
- zijn er toereikende beheersmaatregelen getroffen, zoals ter zake van de planning, de voortgangsbewaking, de budgetbewaking, de interne informatievoorziening en het risicomanagement en functioneren deze.

De opzet, de kwaliteit en de volledigheid van de voortgangsrapportage zijn op basis van de volgende criteria getoetst:

- voldoet de opzet van de voortgangsrapportage aan de voor dit project relevante informatie-eisen zoals opgenomen in de “procedureregeling grote projecten”;
- is de niet-financiële informatie in de voortgangsrapportage consistent met de opgenomen financiële informatie en is deze niet-financiële informatie ontleend aan de interne informatievoorziening;
- is de financiële informatie wat de realisatiecijfers betreft, in overeenstemming met de door ons gecontroleerde jaarrekening van het Infrastructuurfonds en is deze informatie consistent met de voortgang van het project en, wat betreft de toekomstgerichte cijfers, in overeenstemming met de interne informatievoorziening.

Naar aanleiding van het rapport van de Algemene Rekenkamer inzake de risicoreservering HSL-Zuid en Betuweroute, de nota ‘Leerervaringen grote projecten’ gericht aan de Tweede Kamer en het rapport van de Tijdelijke Commissie Infrastructuurprojecten is het beheersmodel geëvalueerd en in de loop van 2005 bijgesteld.

Wij hebben bij ons onderzoek het bijgestelde beheersmodel mede als referentie gebruikt.

---

## 5 Bevindingen

---

### 5.1 TOEREIKENDHEID PROJECTORGANISATIE

De opzet en werking van de projectorganisatie voor de planfase is toereikend.

In het Beheersplan Ruimte voor de Rivier zijn de belangrijkste beheersaspecten zoals taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, planning, risicomanagement, audits, budgetbeheer en de rapportagestructuur uitgewerkt. Geconcludeerd kan worden dat het Beheersplan in het algemeen toereikend is en dat de essentiële elementen in het kader van projectbeheersing worden behandeld.

In de verslagperiode is naast het continueren van de PKB activiteiten tevens gewerkt aan het opstarten van het programmamanagement voor het project Ruimte voor de Rivier tijdens de uitvoeringsfase. Hiertoe wordt een beheersplan door de Programmadirectie opgesteld en zijn modelovereenkomsten opgesteld voor de koploperprojecten.

In het beheersplan zijn onder andere de sturingsfilosofie en de organisatorische inbedding van de Programmadirectie opgenomen. De bedrijfsvoering van de Programmadirectie wordt ingericht volgens het INK management model.

Een aantal maatregelen zal in de uitvoeringsfase worden uitgevoerd door lagere overheden. De betreffende projectorganisaties dienen onder bepaalde randvoorwaarden de projectbeheersing in te vullen.

In de bestuursovereenkomsten zijn spelregels afgesproken over welke informatie op welk moment dient te worden aangeleverd. Door de Programmadirectie dient het toezicht op een juiste naleving van deze spelregels te worden ingevuld.

Ten aanzien van de praktische toepassing van het beheersplan (planfase) hebben wij vastgesteld dat de beheersing met name is gebaseerd op risicomanagement en het uitvoeren van audits.

Ten aanzien van risicomanagement hebben er in 2005 risicoworkshops plaats gevonden. Mede naar aanleiding van deze workshops zijn mutaties doorgevoerd in het risicoregister. Zo zijn er nieuwe risico's en kansen toegevoegd, zijn er risico's verwijderd en zijn risicowaarderingen aangepast. De bestuurlijke risico's zijn voorzichtigheidshalve met een kans van 100% opgenomen, omdat de betreffende bestuurlijke besluiten niet hebben plaatsgevonden. Kansen (positieve risico's) zijn niet meegenomen. De mutaties in het risicoregister zijn beoordeeld door een externe auditor. De gekwantificeerde risico's zijn opgenomen in de raming van het Basispakket.

Wij hebben geconstateerd dat er sprake is van een toereikend proces van risicomanagement. Vanwege de overgang naar de planstudiefase dient het actualiseren van het risicoregister naar onze mening wel met een grotere frequentie plaats te gaan vinden dan tot nu toe gebruikelijk was. Bij de inrichting van de Programmadirectie Ruimte voor de Rivier is hiermee rekening gehouden; het risicoregister wordt 1 keer per kwartaal

---

geactualiseerd. Een ander aandachtspunt betreft het monitoren van de voortgang van de invulling van de beheersmaatregelen met betrekking tot de risico's uit het risicoregister.

In de verslagperiode is verder een vervolgaudit uitgevoerd naar de grondbalans.

De auditor concludeert dat de totaalhoeveelheden zoals genoemd in de grondbalans voldoende nauwkeurig zijn weergegeven in deze fase van het project. De grond- en bodemgegevens zijn echter nog van onvoldoende kwaliteit waardoor de mogelijkheid van afwijkingen in de deelhoeveelheden mogelijk is.

De in de raming gehanteerde bandbreedte van 37% kan worden beïnvloed als gevolg van wijzigingen in de hoeveelheden.

De werkgroep kosten heeft een overzicht opgesteld van de verschillen tussen de raming van PKB deel 1 en de raming van PKB deel 3, met daarbij een verklaring van de verschillen.

De gewijzigde kostenramingen zijn in een audit beoordeeld door een externe auditor waarbij zowel de mutaties in de kostenramingen als die in het risicoregister zijn getoetst. De beoordelingen geven geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Bij aanvang van het project is er voor gekozen de organisatie aan te laten sluiten bij de bestaande organisatiestructuur van Rijkswaterstaat.

De projectorganisatie bestaat dientengevolge uit drie onderdelen namelijk een landelijk projectbureau en twee decentrale projectbureaus.

Een gevolg hiervan is dat de administratie van het project op drie verschillende plaatsen wordt gevoerd. Wat betreft de procedures en regelgeving van deze administraties wordt aangesloten bij de binnen Rijkswaterstaat geldende regelgeving.

Het toezicht door het landelijk projectbureau op het financieel beheer ten aanzien van de lopende projecten is nog niet voldoende ingevuld. Voorts zijn wij van mening dat het wenselijk is de verschillende administraties te integreren in één projectadministratie.

Als gevolg van de implementatie en inrichting van het SAP-systeem per 1 januari 2006, zijn in opzet de nodige verbeteringen aangebracht.

## *5.2 OPZET EN INHOUD VOORTGANGSRAPPORTAGE*

De opzet en inhoud van de voortgangsrapportage zijn gebaseerd op het binnen het ministerie geldende beheersmodel en informatieprofiel.

De voortgangsrapportage is tot stand gekomen op basis van de kwartaalrapportages van de twee decentrale projectbureaus en het landelijke projectbureau. Wij hebben vastgesteld dat de consistentie tussen de informatie in de kwartaalrapportages en die in de voortgangsrapportage in voldoende mate is gewaarborgd.

---

### 5.3 *KWALITEIT EN VOLLEDIGHEID VAN DE IN DE VOORTGANGSRAPPORTAGE OPGENOMEN INFORMATIE*

#### *Scope*

In de voortgangsrapportage zijn in tabel 3 van Hoofdstuk 5 paragraaf 3, alle mutaties in het projectbudget Ruimte voor de Rivier opgenomen. In 2005 hebben zich geen scopewijzigingen voorgedaan. De financiële omvang van de scope sluit aan op het voor Ruimte voor de Rivier in het Infrastructuurfonds opgenomen bedrag.

#### *Planning*

De in paragraaf 5.2 van de voortgangsrapportage opgenomen informatie over de planning en de voortgang van het project is ontleend aan een onderliggend meer gedetailleerd planningssysteem (MS-project).

Op 22 december 2005 is PKB deel 3 conform de aangescherpte planning door het Kabinet vastgesteld. De vertraging die vorig jaar als gevolg van het onderzoek van de taakgroep FIKA was ontstaan is ingelopen. De projectorganisatie verwacht derhalve dat de PKB Ruimte voor de Rivier binnen de oorspronkelijke planning zal worden gerealiseerd. Hierbij merken wij echter op dat het tijdig realiseren van het laatste deel van de PKB afhankelijk is van de geplande behandeling in de Tweede Kamer en de Eerste Kamer.

#### *Financiën*

In paragraaf 5.3 van de voortgangsrapportage wordt ingegaan op het projectbudget en de daarbij behorende verplichtingen en kasrealisaties. Wij hebben vastgesteld dat deze informatie aansluit op de financiële administratie. Hierbij dient te worden opgemerkt dat het centrale projectbureau nog onvoldoende inzicht heeft in de besteding van de middelen door andere organisatie-onderdelen op het budget voor het project Ruimte voor de Rivier. De implementatie en inrichting van het SAP-systeem per 1 januari 2006 bieden de mogelijkheid om tot een beter inzicht te komen.

Er is in voldoende mate bewaakt dat het Basispakket past binnen het beschikbare budget. Hierbij dient te worden opgemerkt dat ervan is uitgegaan dat een bedrag van € 100 mln. dient te worden gegenereerd door benutting van Europese subsidies en projectgebonden ontvangsten. Het is nog niet zeker dat dit bedrag ook daadwerkelijk zal worden ontvangen.

---

In de voortgangsrapportage wordt niet afzonderlijk gerapporteerd over de mate waarin gebruik is gemaakt van de post onvoorzien. Deze post maakt onderdeel uit van het planstudiebudget en betreft 10% van dit budget. Binnen de projectorganisatie wordt in voldoende mate bewaakt in hoeverre gebruik is gemaakt van de post onvoorzien. Vooralnog blijft de uitputting van de post onvoorzien in de PKB-fase binnen het daarvoor beschikbare bedrag.

#### *Risicoparagraaf*

In 2005 hebben in het kader van risicomanagement risicoworkshops plaats gevonden. Hierbij is het risicoregister geactualiseerd op basis van de nieuwste inzichten. De in de voortgangsrapportage genoemde risico's en de kwantificering daarvan sluiten aan bij het onderliggende risicoregister. Ten aanzien van de belangrijkste categorie van risico's namelijk de "bestuurlijke keuzes" is een aantal wijzigingen doorgevoerd. Dit is onder andere het gevolg van het tijdig treffen van beheersmaatregelen. De bestuurlijke risico's zijn gekwantificeerd en bedragen volgens de 7<sup>e</sup> voortgangsrapportage € 221 miljoen. Deze risico's zijn voorzichtigheidshalve ingeschat op basis van een 100% kans van optreden. Voorts dient vermeld te worden dat kansen (positieve risico's) niet zijn meegenomen.

Wij zijn gaarne bereid een en ander nader toe te lichten.

Den Haag, 31 maart 2006

DEPARTEMENTALE AUDITDIENST  
MINISTERIE VAN VERKEER EN WATERSTAAT

H. Varenbrink RA

---

# Bijlage

---

## Voortgangsrapportage 7 Ruimte voor de Rivier